

48-AS SÍROK

a németvölgyi temetőben

Éppen huszonöt évvel ezelőtt anyugdijazták véglegesen a főváros legszebb, legkedvesebb kis temetőjét, a németvölgyi sírkertet. A gyönyörű gesztenyefa-sorokat elzárták a «friss» halottak elöl, hogy ne závarják már a romantikus hajlandóságu szerelmeseket, vizsgára készülő diákokat, kötögető nénikéket és magányos ábrándozókat, kik mint csendes-bangu-latos parkban, bolyongtak a hajdani, gazdag budai patricius-familiák büszke márványsíremlékei között...

Az ostrom után «reaktíváltak» a temetőt. A budai oldal exhumált «ostrom-halottait» temették ide, s most új, ezer-sírhantos parcella friss, (azt mondhatnánk: harsogó) színei beszélnek a régi gypeseknek az élet változatlan szenvedélyeiről, az értelmetlen pusztítás dühéről, az okatlan harcok áldozatairól.

Ámbár ezekről az öreg temető «közvetlen tapasztalásból» is tud. A légitombázás és az ostrom aknáit eléggé megdúlták régi köveit, sírjait is. Az 1849-es honvéd-hősök síremlék-obeliszkjét, amit március tizenötödikén ünnepélyesen megkoszorúznak, most javíttják szakavatott szobrászi gondóval, hogy eltüntessék a bombaszilánkok okozta sérüléseket.

Az obeliszk alatt fekszenek — sajnos névtelenül és számatlanul — azok a honvéd-hősök, akik 1849 május 21-én, a Budavárat visszafoglaló rohamban estek el. Az emléküket őrző obeliszket még 1877-ben a Budai Honvéd Egylet állíttatta, s most itt várja a centenáris ünnepek neki is kijáró koszorúját, egy kis körönd közepén melyet «egyéni» sírok kerítenek.

Érdekes sírok...! Az első mindjárt: Edelstađti Allnoch Alajos es. kir. 23. gyalogezredbeli ezredes sírja.

Ha a sírhantok vitázni tudnának, itt a per bizonyára nem szünet volna meg száz esztendő óta, a honvéd-hősök sírja és a

Lánchíd első robbantójának, Allnoch ezredesnek hantja között. Hogy miért, mi okból akarta felrobbantani azt az akkor alig kész, gyönyörű hidat, mikor az ő harca amúgy is veszett volt, fenn a várban már a diadalmas honvédek, s ő akkor rohan le a mai Sikló helyének meredekjén, szájában égő szivarral, glaszé-kesztűs kézzel, s elvadult öngyilkos dühével ugrik ki a hídra állított löporos hordók felé, s vágja az egyikbe parázsló szivarját. Miért? Minek? Kiért? Ő is csak az értelmetlen pusztítás szenvedélyéért?

A sírok nem felelnek, mint ahogyan nem mondja meg Joseph Artusi cremonai születésű olasz, François Xavier de Bertrand francia és Lukats Jerzsetsek cseh honvédhadnagy sírköve sem, hogy ezek az idegenek miért akartak meghalni a magyar szabadságért.

Az sem egészen érthető, hogy Pollák Vilmos honvédhuzár-ezredes, Sréter Lajos honvédgyalogos ezredes, Koch Ferdinánd és Roth Jakab János honvédszázadosok Ludig János honvédhadnagy és Werzár Nep. János honvédfőtörzsorvos mellett a kisludai Kislalud János, a Balajthy Pál, a borbereki Alvinczy — miért császári tábornokok... De lehet, hogy a temető épen azzal tanít, hogy az élet sok fonákját megmutatja, hiszen lám a rohamban elesett hősöket a körönd másik oldalán csupa civil-hős környezi: elsőnek mindjárt Döb rentei Gábor, «az úttörő és maghíntó legjobb magyarok egyike», nyelvemlékeink lelkes kutatója és nyelvünk tisztaságának oly lobogó harcosa, aztán a magyar «gyorsírszat atyja» Hajnik Károly és tőszomszédságában Széchenyi lángeszű munkatársa, Vásárhelyi Pál, a nagyszerű magyar mérnök... aztán régi, kitünő egyetemi tanárok, akadémikusok, a könyv és szellem katonái...

Majdnem minden síron, minden sírkövön ott van még a három éve felettünk elzúgott szörnyű vihar nyoma, szilánkos karcólása, s ahogy a dolgok értelmén töprengve, a sírok beszédjén elmélkedve lépünk ki a hősök köröndjéből, szinte csodába illő épségével állít meg bennünket egy gyönyörű, fekete márvány sírkő. Bölcs állíthatta magának, mert név nincs a síremléken, csak ez a felírás:

Imádd az Istent
Győzd le magad
Szeresd felebarátodat...